Published and distributed under permit (No. 707), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office at Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 201. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 30. серпня, 1922. VOL. XXX. No. 201. Jersey City, N. J., Wednesday, August 30, 1922. THREE CENTS

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРЕ СКІНЧЕННЄ СТРАЙКУ В АНТРАЦИТОВИХ КОПАЛЬНЯХ УГЛЯ

155,000 МАЙНЕРІВ ВЕРНЕТЬСЯ СКОРО ДО ПРАЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па., 28. серпня. — Представники власників антрацитових копалень і страйкуючих майнерів мають підписати угоду до тижня.

Так заявляють провідники обох сторін.

До полагоди спору не буде мішатись правительство.

По підписанню угоди вернеться до праці около 155,000 робітників.

ҐОВЕРНОР СТЕЙТУ НЮ ЙОРКУ ДОМАГАЄТЬСЯ СТЕЙТОВОГО АДМІНІСТРАТОРА ОПАЛУ

ОЛБЕНІ, Н. И., 28. серпня. — Ґовернор стейту Ню Йорк, Натан Миллер, прислав нині до стейтової леґіслятури писмо, в якому домагається, щоб вона приняла постанову про назначенне урядової стейтової опалової адміністрації, яка мала би повну контролю над добуванням, розділом і продажю угля в стейті Ню Йорк.

На потреби сеї Адміністрації він домагається $10,000,000.

Його метою є охоронити публику перед дорожнею угля. Адміністрація купувала би і продавала уголь і в той спосіб прийшла би в поміч публиці в боротьбі проти визиску зі сторони углевих наживників.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЗАМКНЕННЄ ШКІЛ І ТЕАТРІВ В НЮ ЙОРКУ ІЗЗА БРАКУ УГЛЯ

НЮ-ЙОРК, Н. И., 28. серпня. — Недостача угля спричинила би великі клопоти місту Ню Йоркови.

В Ню Йорку заноситься під осінь на замкнення 100 публичних шкіл і 700 театрів ізза недостачі угля.

СОЮЗ ВЛАСНИКІВ КОПАЛЕНЬ В ПИТСБУРГУ РОЗЛІТАЄТЬСЯ

ПИТСБУРҐ, Па., 28. серпня. — „Питсбурґ Ковл Компені", найважнійша углева корпорація в Питсбурґу, оголосила сьогодня, що виступила із союза власників копалень угля в Питсбурґу.

Лідери майнерів кажуть, що сей розлам вийде в їх користь, бо розбиті власники підуть скорше по одному на угоду з майнерами.

СПРАВА ФЕДЕРАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ НАД ЦІНАМИ УГЛЯ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 28. серпня. — Комісія сенату і палати послів Конґресу приняла законопроекти у справі державної контролі над цінами угля в Злучених Державах.

АҐІТАЦІЯ ЗА ДЕРЖАВНОЮ КОНТРОЛЕЮ ЗЕЛІЗНИЦЬ І КОПАЛЕНЬ УГЛЯ В АМЕРИЦІ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 28. серпня. — Сюди прибув колишній державний секретар Вилієм Дж. Браен (демократ) і веде аґітацію в кругах Конґресу за тим, щоби американське правительство взяло в свої руки і вело під своїм зарядом всі зелізниці і копальні угля в Злучених Державах.

Та проте у Вашингтоні стратили надію у переведенне сеї ідеї в житте, з огляду, що вона не має богато приклонників, а в рішаючих впливових кругах має богато противників.

ПОВОРОТЕЦЬ З ЕВРОПИ РОЗМОВЛЯЄ З ГАРДИНҐОМ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 28. серпня. — Нині був на послуханню у президента Гардинґа Ричард Бартолд, бувший конґресмен з Мизурі, котрий недавно вернувся з Европи, де був 14 місяців.

Він мав між іншим конференцію з президентом Німеччини, Ебертом.

Бартолдт заявив президентови Гардинґови, що погрози Франції, що вона силою стягне „відшкодовання" з Німеччини, могли загнати її в анархістичний большевизм.

СУД У СПРАВІ РІЗНІ ЛЮДИЙ В ГЕРРИН, ІЛЛ.

МЕРІОН, Ілл., 28. серпня. — Нині зібралась тут лава присяжних для розсліду різні людий в Геррин, Ілл., дня 22. червня с. р., в якій юнійні майнери убили 21 страйколомів.

БОНУС ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 29. серпня. — В кругах сенату кажуть, що бил про бонус перейде завтра. За ним буде не значна більшість сенаторів.

Одначе звісно теж, що президент Гардинг відкине сей законопроект.

НІМЕЦЬКА МАРКА ПІШЛА ТРОХИ ВГОРУ

НЮ ЙОРК, Н. И., 28. серпня. — На тутешньому біржевому ринку німецька марка пішла незначно вгору.

Передше була впала до того, що за один доляр давали 2,000 німецьких марок; а нині вже давали тільки 1,500 німецьких марок за одного доляра.

Се вважають тільки хвилевим явищем. Покищо на поправу ціни німецької марки нема надії.

СВЯТО ПРИЗНАННЯ ЛИТВИ АМЕРИКОЮ В КОВНІ

Дня 28-го липня с. р. заявив американський консуль у Ковні. Едвардс, литовському міністрови закордонних справ дрови Юрґутісови, що Америка признала литовську державу. На першу вістку про сеухвалено в соймі одноголосно проголосити день 28. липня національним литовським святом. Небавком рознеслась радісна вістка по цілім місті і майже по всіх заводах спинено працю. В кілька годин опісля почались в Ковні патріотичні маніфестації і мітинґи. Головна маніфестація мала місце перед Військовим Музеєм. Туди прибули 2 литовського князя Олґерда і полки піхоти (полк. імени вел. князя Кейстута) й один полк уланів. Після промови о. Тумаса, дуже популярного на Литві священика, рушили учасники маніфестаційного збору числом понад 15.000 до американського консуляту. Несено американський і литовський прапор та співано литовський гимн: „Лієтува тевине мусу" („Литво вітчино наша"). Перед американським консулятом зготовили маніфестанти американському консулеви та його урядовцям сердечну овацію. За весь той час кружили над містом літаки, з яких розкидувано телеґрами литовської військовоїової часописи „Карус" про признанне Литви. Відтак маніфестанти пійшли перед палату президента міністрів Галванавскаса, після чого розійшлись. Слід зазначити що в тій маніфестації брали участь майже самі християни. Жидів було дуже мало.

КРОВАВИЙ СТРАЙК В ПОЗНАНЩИНІ

Страйк рільничих робітників в Познанщині насильно зліквідовано. Загострена ситуація панує ще досі в повіті Мендзиховськім, де проти поліції виступили узброєні робітники, яких військо розігнало силою. Взагалі страйк був обняв 600 дворів.

НАПАД НА ПОЇЗД.

На лінії Львів-Краків невідомі опришки напали на товарний поїзд і ограбили дві скрині товарів, після чого повтікали. Поліції не удалося однак відшукати злодіїв.

ВИЇМКОВИЙ СТАН В ГАЛИЧИНІ.

Дня 25. липня, минуло 8 літ, як австрійська Радаміністрів установила в Галичині виїмковий стан. Коли Польща збройною силою заняла Східну Галичину, проголосила, що виїмковий стан, установлений Австрією, обовязує далі і він справді обовязує донині. Поляки його не відчували, бо вони, мали і мають повну свободу. Вони сходять ся на віча, основують нові товариства, уряд не інтернує нікого з Поляків, і не закриває польських товариств. Так отже під тягарем виїмкового стану терпіли тільки Українці і Жиди. Бо сей виїмковий стан був бичем в руках старостів і жандармів. Вистарчила денунціяція, щоб когось інтернувати, конфінувати, закрити товариство, завісити видавництво ґазети і т. д. От недавно в Добромилі конфіновано 12 Українців і закрито всі товариства, покликуючись на виїмковий стан.

Про виїмковий стан в Галичині писалось у всіх європейських ґазетах, які висміювали Польщу за те, що придержується виїмкового стану, впровадженого ще розпорядком австрійського цісаря. Се спонукало польський сойм ухвалити закон, яким зноситься виїмковий стан. Той закон зачне обовязувати, коли буде оповіщений в дневнику державних законів.

СМЕРТЬ СОЦІЯЛІСТИЧНОГО ДІЯЧА.

В Парижі помер 28. липня Юлій Ґісд, б. французький міністр і визначний соціялістичний діяч. Уроджений 1845 р. посвятив своє життя журналістиці, перебув довголітну кару у визниці за поборювання Наполеона III. і за участь у французькій комуні. Довший час перебував у Швайцарії на вигнанню, а по повороті до Парижа видавав перший соціялістичний журнал у Франції „Еґаліте". Як приклонник теорії Маркса поборював Жореса.

ПОЖЕЖА У ЛЬВОВІ.

Дня 11 серпня вечером на Замарстинові вибухла пожежа в будинках Вайнбавма і Фельдгофа. При помочі пожарної сторожі удалося пожежу угасити.

ЗРІСТ АМЕРИКАНСЬКИХ ТРЕЙД-ЮНІОНІВ

В однім в послідних номерів „Американ Економік Рівю" професор Джордж Е. Барнет подає статистичний огляд зросту американських трейд-юніонів напротязі шести літ 1915-1920. При великій ріжновидности і роздроблености американської юнійної організації не всі числа можуть бути точні і повні, та проте огляду зроблений професором Барнетом на основі юнійних протоколів, переписки з окремими юніонами та звідомлень Американської Федерації Праці дає приблизну картину індустріяльної організованости американського робітництва.

За тих шість літ число членів в усіх американських трейд-юніонах виросло з 2,567,700 в 1915-ім році до 4.824,300 в 1920-ім, значить мало не подвоїлося.

Близько четверту часть всего юнійного робітництва творять робтники транспортові, зорганізовані в 25 окремих юніонах з 1,216,700 членами. В те число входить 900.000 зелізничників в 16 окремих юніонах.

В будівельних промислах зорганізовано 887,900 робітників в14 професіональних спілках, з котрих найбільша („Юнайтед-Карпентерс") має 371.-900 членів, а дві (електричні робітники і малярі) по звиш сто тися.

В металевих і машинових індустріях та корабельнім будівництві 17 юніонів обєднує 836, 500 робітників. Найбільша професіональна спілка машиністів виросла за шість літ з 71.000 членів до 330,800.

Орґанізовані шахтярі в числі 417,700 мають окрім великого союза обєднаних углекопів („Юнайтед Майн Воркерс") з 393,600 членами (в 1920-ім році) ще дві малі професійні спілки.

Сім кравецьких юніонів обіймає 362,400 членів. З того числа 177,000 належить до юнії мужеських кравців („Амалґамейтед"), а 105,400 до професійної спілки робітників жіночої одежі („Лейдіс Гармент Воркерс").

В тих пяти індустріях (транспорт, будівництво, металева і машинова промисловість, углекопство і кравецтво) працює більш-як три четвертих всего організованого в професійних спілках робітництва Америки.

Решта, працююча в прочих індустріях і ремеслах, зорганізована в не менш як 63 трейд-юніонах.

ТРАҐЕДІЯ В ЛІЧНИЦІ.

До варшавської лічниці привезено молоду 17. літну жінку Фелікію Білокурівну, яка із заміром самовбивства випила отрую. Одної ночи стан хорої погіршився і смерть її наближалася. Тоді її чоловік, 25-літний студент за дозволом вартового лікаря, залишився цілу ніч біля ліжка умираючої жінки. Над ранком коли молода жінка віддала останний віддих, чоловік її і в розпуці витягнув з кишені ніж і пробив свою грудь в околиці серця. Молоду пару самовбийників похоронено в спільній могилі.

УБИТА ДІВЧИНА.

В Солтисові, п. Рава руська невідомий злочинець стрілив в ночі з кріса через вікно до дівчини Анни Рудої і вбив її на місци. Слідство поліції не дало жадного успіху.

БОЛЬШЕВИКИ АРЕШТУЮТЬ ПОЛЯКІВ В КИЄВІ І В ХАРКОВІ

БЕРЛИН, 28. серпня. — Телеграми з Москви сповіщають, що большевики поарештували богато поляків в Києві і в Харкові.

Причиною арештовання вважають шпіонажу, яку поляки ведуть на Україні для польського уряду.

Сі арештовання стоять у звязи з чутками про загрозу недалекої російсько-польської війни.

ПОХОРОН КОЛЛИНСА

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 28. серпня. — Михайла Коллинса поховала нині даблинська ґвардія, так як він сього собі бажав в останній своїй волі, яку заявив, вмираючи.

Похорон відбувся дуже величаво і торжественно. Непроглядні маси народа взяли в ньому участь.

На цвинтарі товариші покійного, даблинська ґвардія, спустили домовину в могилу і віддали йому останню почесть сальвою з крісів.

Колинс спочиває на кладовищі Ґлесневін, по середині місця, яке призначено на могили героїв, що віддали своє житте за Ірляндію. Поблизу є могила Артура Ґриффита, Парнелла й інших, що були приятелями Коллинса.

Над могилою виголошено також богато прощальних промов.

В день похорону Коллинса ціла Ірляндія була в жалобі і смутку.

ЩЕ ОДНА „НАГОДА" ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 28. серпня. — Аліянтська комісія „военних відшкодовань" ще раз дала Німеччині „останню нагоду" полагодити сю справу в добрий спосіб.

Вона запросила німецьких представників до Парижа, щоби „доказали" їй свою щиру волю і зложили заяву, що Німеччина буде платити „відшкодованнє" потім, як скінчиться мораторія, якої вона жадає від аліянтів.

ЧЕРЕЗ ЗАВИСТЬ ФРАНЦУЗИ НЕ ДІСТАЛИ 200,000,000 ФРАНКІВ ВІД ФОНДАЦІЇ

ПАРИЖ, 28. серпня. — Американська Фондація Ракефелера призначила була 200 міліонів франків на медичний інститут в Штрасбурґу (найбільше місто в Льотаринґії, яку Франція дістала по побіді від Німеччини; се місто переважно німецьке і лежить над самою німецькою границею).

Сьому спротивились професори медичного факультету університету в Парижі, котрі були завидні, що штрасбурський інститут міг перевисшити їх факультет, а воліли, аби сі гроші пійшли для їх факультету.

Фондація Ракефелера вирішила сей спір в сей спосіб, що сього дару зовсім не давала для Франції, але дала його на медичний інститут в Брукселі, столиці Бельґії.

Французи тепер жалують, але запізно.

ІТАЛІЯ ОБІЦЮЄ АВСТРІЇ ПОЗИЧКУ

ЛОНДОН, 28. серпня. — З Риму, столиці Італії, доносять, що італійське правительство обіцяло Австрії позичку в сумі 70,000,000 лір (около $14,000,000).

Сі гроші мала би Австрія ужити на покритте нових паперових гроший, а не на біжучі видатки або публичні роботи.

ШВЕДИ ПРОТИ ПРОҐІБІЦІЇ

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 29. серпня. — У Швеції відулось голосованнє над забороною виробу і продажі алькоголічних напитків.

Вислід голосовання досі такий: За проґібіцією (забороною) голосувало 859,000, а проти проґібіції 953,000. Сподіваються, що й остаточні обчислення викажуть, що проґібіція у Швеції впаде.

ЖІНКА ВАҐНЕРА СМЕРТЕЛЬНО ХОРА

БЕРЛІН, 28. серпня. — Жінка славного німецького композитора пок. Ваґнера, Козіма Ваґнер, є смертельно хора.

НЕВДАЧНИЙ ЗАМАХ НА ТРОЦЬКОГО НА УКРАЇНІ

КИШЕНІВ, Бесарабія, 16. серпня. — Бесарабська ґазета „Наше Слово" на підставі інформацій, які отримано з Киева, повідомляє:

„В перших днях липня Троцький робив велику мандрівку по Україні. Після виїзду його з Киева до Одеси повстанці умовилися підірвати зелізничий шлях між Бірзулою та Роздільною.

Піроксілінові шашки закладено в двох місцях на віддалі 200 сяжнів одна від другої.

Вибух зелізничого тору був би стався підчас проїзду поїзду Троцького коло 5 години вечір.

Одначе, пляни повстанців несподівано розбились. Прибувши до Бірзули, Троцький виступив на мітинґу, який улаштовували зелізничі робітники.

Довідавшись потім, що на стациї стоїть маршрутний поїзд з „продподатком" та харчами для Одеси, Троцький заявив:

„В першу чергу все мусить іти для голодуючих", — і наказав пустити маршрутний поїзд першим, а свій слідком за ним.

Таким чином, завдяки непередбаченому випадкови, повстанці підірвали поїзд з харчами.

Поїзд Троцького, який ішов на віддалі верстви від маршрутного, при перших згуках вибуху був зупинений і батальон „чекістів", котрий усе супроводить Троцького, розсипався лавою навколо всього поїзду, та приготовився охороняти священу особу червоного „Главковерха".

Одначе, стрілянини не було, бо повстанці, переконавшися, що їх плян зманований, негайно заховались.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СКЛИКАННЄ ЗАГАЛЬНО-УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Представники українських центральних орґанізацій в Злучених Державах Америки, котрі получились для спільної народньої праці в „Обеднанню Українських Орґанізацій в Америці", на нарадах в Филаделфії, Па., дня 27-го липня, 1922, і в Джерзи Сити, Н. Дж., дня 17-го серпня, 1922, постановили проголосити скликаннє загально-українського народнього Конґресу в Злучених Державах Америки.

Метою Конґресу є:

1. — Обновити українське громадське національне життє в Злучених Державах.

2. — Надати йому одноцільність, орґанізованість і карність та порядок.

3. — Піддати його під загальне громадське правлінне і контролю.

4. — Створити центральну українську національну управу в Злучених Державах.

5. — Піднесеннє культурної й економічної праці серед українського загалу в Злучених Державах.

6. — Поміч рідній землі в Европі; зокрема поміч Галичині, Буковині і Великій Україні задля скинення й усунення польських і московських окупантів, та установлення Української Народньої Републики на всіх землях України.

7. — Дати видатну і зорґанізовану поміч українським жертвам війни в рідному краю.

1. — Конґрес відбудеться в першій половині жовтня (октобра), 1922, в Филаделфії, Па. Буде тривати два дні. Точна дата і місце збору оголоситься пізнійше.

2. — Право участи в Конґресі має кожда українська орґанізація, інституція, або товариство в Злучених Державах Америки, що годиться на обеднаннє українських національних сил в Америці для спільної праці і для оборони соборної народоправної української народньої републики на землях України.

3. — Кожда українська орґанізація може вислати тільки одного делеґата, який мати-ме тільки один голос. Кошти делеґата покриває товариство, яке його висилає.

4. — Делеґат мусить бути правно вибраний членами свого товариства. Про се має товариство повідомити свою центральну орґанізацію, яка вишле йому повновласть до участи в Конґресі.

5. — ВИБОРИ ДЕЛЕҐАТІВ мають відбутись найдальше ДО 25-го ВЕРЕСНЯ, 1922, а секретарі товариств мають повідомити про вибір делеґатів свої центральні орґанізації найпізнійше до 30-го вересня, 1922.

6. — Товариства, котрі не вишлють своїх делеґатів, можуть передати заступство делеґатам інших товариств. Се не уповажнить того делеґата до додаткового голосу вчасі голосовання, але товариство, яке передасть своє заступство, буде вчислене до заступлених в Конґресі, котрі приняли його постанови.

7. — Місцеві товариства, котрі не належать до центральних орґанізацій, можуть теж взяти участь в Конґресі. Вони мають зоголоситись до центрального Обеднання.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Семен Ядловський, Іван Каштанюк, Роман Слободян, о. Микола Струтинський, Омелян Ревюк.

ЗА ПРОВИДІННЄ:

о. Іван Ортинський, Дмитро Штогрин, Евген Якубович, Олександер Кульчицький, Антін Цурковський.

ЗА НАРОДНУ ПОМІЧ:

Дмитро Порада, Іван Бунґа, Василь Шабатура, Матій Хандога.

ЗА ЗГОДУ БРАТСТВ:

о. Михайло Ґурянський, Юрій Хиляк, Андрій Тарас, Стефан Сисак, Ярослав Гундич.

ЗА СІЧОВУ ОРҐАНІЗАЦІЮ:

Др. Степан Гриневецький, М. Коцюк, С. Мусійчук, І. Войціцький.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ЛІҐУ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН:

Теодор Грицей, Степан Дембицький, о. Лев Левицький.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ЛІҐУ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ:

М. Дармограй.

ІСТОРІЯ ЛЮДСТВА — СЕ ІСТОРІЯ ПОМИЛОК ПРОТИ ЗДОРОВОГО РОЗУМУ І ПРОТИ ПРИРОДИ АБО БЛАЖЕННОГО ПОВОРОТУ ДО НИХ.

Руссо: „Думки".

НОВІ ЗАХОДИ ЧЕРВОНИХ ОБЄДИНИТЕЛІВ РОСІЇ — БОЛЬШЕВИКІВ СУПРОТИ УКРАЇНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Останні вісти з України вказують на нові зусилля конаючого большевицького паразита придушить живий рух українського народу. Ще з початку біжучого року виявись в Москві рух проти тієї убогої автономії, яку має Україна. Совітська Україна, як відомо є фіктивною „державою". Вона не має ніяких ознак державної окремішности і є цілком підпорядкована російському державному центрові. Лише в справах культурно-освітніх, та релігійних користується Україна автономними правами. Рахуючись з національною українською стихією, большевики, після завойовання України, були примушені залишить проваджения сих справ в українських руках.

Щоб замаскувать свою окушаційну ролю супроти України, большевики доповнили ще ту автономію наданням фіктивному урядові совітської України деяких прав контролю над місцевими урядовими апаратами і прав апробати тих декретів московського уряду, які відносяться до України. Хоч такий стан є як найвигіднійший для большевиків, бо дає їм можливість використовувать Україну навіть на мжінародній арені, де иноді вигідно буває показать сфальшовану українську державність, — то з кінця минулого року виявляються заміри московських самодержців до обмеження і тії автономії України! Провідники лівого крила большевиків під проводом Бухаріна без всяких, здавалося-б, видимих причин починають похід проти істнуючого стану на Україні. На нарадах Всеросійського Центрального Ісполнітельного Комітету (ВЦІК), а також і на зїздах російської комуністичної партії, група Бухаріна стала доводить необхідність переведення повної централізації адміністративного і господарського управління Росії і України, ніби-то задля піднесення економічного стану совітських республік. Очевидно, в наслідок сього, московський уряд згодом почав видавать безпосередно зарядження своїм окупаційним орґанам влади на Україні — навіть у тих справах, які належали до компетенції його філії у Харкові. Взагалі московський ряд, нічим офіційно не поясняючи, став ігнорувать „Совітський уряд України", не глядячи на те, що про „непослушність" останнього не могло бути й мови. Недавно-ж ґрупою Бухаріна отверто роспочались і енерґійні заходи до повного знищення „конституції" совітської України. Рішуче не допускав сього раніш Ленін, цей мудрий і підступний ворог українського народу.

Задля якої-ж мети, чи інтересів вживаються ті заходи панів найлівійших соціялістів: Бухаріна і Ко., які в свій час — так ґучно на ввесь світ — проголосили „право на самоозначення народів"?!

Без сумніву, цими заходами мається на меті ослабить український національний рух, що дає себе до пізнання не тільки на культурно-освітному, але й на економічному полі.

Ограбована і зруйнована Україна не слабне в національнім змислі, чого так хотять її гнобителі, але навпаки ще кріпшає!

Крвіавий режім і нечуване в історії економічне визискування ворогом завойованої України, без всякого еквіваленту за вивезене в Росію добро і харчові засоби, спричинились до поширення серед широких народніх мас національної і політичної свідомости. Церква, школа і кооперація зібрали біля себе подавляючу більшість українського народу, обєднаного зі своєю інтеліґенцією, мимо витворених большевиками страшних обставин на Україні. Вони стали міцними національними позиціями для будуччини! Це бачуть і з цим рахуються деякі дальновидні проводирі большевизму, яким не байдужі великодержавні інтереси Росії і вони (Ради задержання московського посідання на Україні), є готові найбрутальнійшим способом задержать, чи придушить той загрожуючий російським інтересам широкий, культурно-освітній, релігійний, та економічний рух на Україні. Першим-же завданням червоних обєдинителів „земель русскіх", є недопустить, щоб Україна остаточно сепарувалась від Московського Центра. Їм хотілось би не бачить далі навіть прояву того поступаючого наперед національного життя, яке пробивається кріз міцні окови большевицького окупаційного режіму. Їм хотілось би убить ідею української державности і вони бачуть небезпеку в тім, що істнує хотьби й фіктивна совітська республіка, бо вона всеж таки сімволізує ту ідею не тільки для Українців, а й для чужинців.

В цих іменно цілях і роспочинаються тепер великі заходи зі сторони большевиків в напрямі знівельовання України і втягнення її під покрашкою „тіснійшої" державної злуки з Росією, — в обіг загально-російського життя. Є вже реальні підтвердження цих заходів!

Недавно голова російського „ВЦІК-а" Калінін робив довгочасову „інспекторську" подорож по Україні (де офіційно істнує свій окремий „рівноправний" з російським — український ВЦІК на чолі з Петровським!!), і віддаючи найсуворійші накази в дусі централістично-російськім, на всіх прилюдних своїх виступах, заявляв про необхідність „тіснійшого" обєднання України з Росією. Між иншим, на всі прохання про полагодження деяких справ місцевого характеру, як напр. унормовання платні робітникам в Одесі — Калінін прямо заявляв: „все будет разсмотрено в Совнаркоме", себ то в московськім уряді!

Рівночасно з тим на Україні робляться ріжним способом перешкоди в шкільній справі, особливо в виданню підручників. Під ріжними претекстами починається переслідування активнійшого українського елементу в освітніх і кооперативних установах та замітно витісняється з урядового вжитку українська мова і заміняється другою, „офіційною" мовою на Україні — російською. В останні часи большевики при призначенню на урядові посади стали давать перевагу (як і при царському режімові!) чужим елементам, себто не Українцям.

І за кордоном большевики роблять старання, щоб затерти українську державність, та все українське. Ті, шумно заповіджені місії „совітської України", фактично позбавлені права безпосередніх зносин з чужими урядами і є цілком віддані під заряд російських місій. Грошеві видатки на удержання українських місій, значно зменшуються, через що припинено видання рептильок і вже говорять, про скасування українських місій. Багато грошей, поки що дається українським місіям лише для розкладу української еміґрації і перетягнення її на службу до большевиків. Одним словом, большевики провадять нині плянову боротьбу з українством, в повному значінню того слова, не зачіпаючи, поки що тільки релігійних справ.

На перший погляд здається незрозумілим, чому большевики саме тепер, коли показується безвиглядним істнування совітської Росії, роспочинають сю боротьбу супроти України. Та придивившись до сучасного положення большевиків і простеживши їх поступовання до инших російських партій, можна бачить, що причина якраз і полягає в тім, що очікуючи свого критичного моменту, большевики хотять прислужиться російській великодержавній ідеї! А чим же більше вони можуть прислужиться, як не поборюванням сепаратизму поневолених Росією народів, а передовсім українського?!

Большевики числяться з тим, що Росіяне будуть люто мститися на них зате, що вони безцільно зруйнували Росію, не викликавши революції, — а сеж значить руїни — в других державах, і тому їм потрібно використать останній, але важний атут для свого виправдання: що вони зберегли „єдину неділиму російську імперію".

В часи війни з Україною, з Кавказськими й иншими народами, — большевики все підносили значіння війни для великодержавних цілей Росії, зискуючи тим і праві і ліві російські кола. Хотя й большевики ґучно голосили про боротьбу за визволення трудящого люду в цих країнах, та, як царські ґенерали, так і рядові червоґвардейці добре знали, що війна в дійсности провадиться для задержання чужих земель при російській державі. Ця імперіялістична політика до окраїнних народів, як відомо навернула до большевиків богато їх політичних противників, особливо монархістів! Останні найбільше цінять большевиків, як „собірателів земель русскіх" і готові „простить" їм за те всі заподіяні злочини й провини перед Росією. Правдиво російські монархісти признають, що після революції ніякий російський уряд, крім большевицького, не міг би задержать при Росії окраїнні народи. Ліквідацію-ж маленьких надбалтійських держав — Лотви, Естонії, Литви, — всі Росіяне вважають лише питаннєм недалекого часу.

Вибираючи нині під натиском непереможних обставин шлях до ліквідації совітського режіму, большевики — як видно — намічають його відповідно інтересам імперіялістичної Росії, що є також і в інтересі комуністичної партії. З виявлених до тепер намірів показується, що большевики вибирають еволюційний шлях до заміни в Росії совітського уряду і обминають сей шлях, який міг би спровадити переворот (як се могло-б бути напр. у війні з Польщею та Румунією). Еволюційний шлях є найбільш вигідний для здійснення плянів до відбудови єдиної неділимої Росії, бо він — як думають усі російські політики — дасть можність зберегти в переходову добу всі істнуючі на чужих землях російські окупаційні уряди і армії. Тому большевики стремлять тепер до того, щоб притягти до роботи в совітському уряді всіх Росіян, особливо військових (тільки: не соціялістів!). Таким способом, большевики мають на меті витворить той шлях до еволюційного поступовання совітської влади, який би виключав можливість великих крiваних ексцесів проти них. Для здобуття-ж собі потрібного довіря і прихильности в сей час російської не большевицької суспільности, большевики стараються показать себе активними сторонниками російських великодержавних стремлінь і показують це найбільш переконуючим прикладом свого поступовання під сю пору на Україні!

Охотнійше вже ідуть тепер до співробітництва з большевиками „Русскіе люді", а головно ґенерали, жандарми, та всякі инші прислужники царського режіму, маючи надію незабаром захопить владу і тоді „як слід" послужить „Престолу і Отечеству"!

Так будується місток до переходу в Росії влади від „червоних великодержавників" до „великоддержавників иншої краски"!

Але непоборимий дух українського народу і його творчість стануть на перешкоді до здійснення цих хитрих плянів червоних обєдинителів Росії!

В мент катастрофи большевизму, український народ знов стане господарем на своїй землі!!

Відень, 10. серпня, 1922.

Андрій Макаренко.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Онуфрій Балай з New York, N. Y., збірка в церкві св. Юра........$38.58

Попередно оголошено $221.75

ЗАГАЛЬНА СУМА $260.33.

ПЕРЕД ПРИЇЗДОМ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ ДО АМЕРИКИ

На засіданню „Обеднання Українських Орґанізацій в Америці" дня 17. с. м. утворено Комітет Приняття Українського Національного Хору з Европи, який приїздить до Америки на другий місяць під проводом дириґента і композитора д. М. Кошиця.

До Комітету входять представники У. Н. Союза, Провидіння, укр. духовенства, Ліґи Горожан і У. Н. Театру.

Обовязком сього Комітету буде порозуміватись і давати потрібні інформації поодиноким українським громадам в Америці, куди завитає У. Н. Хор.

Адреса Комітету: Simon Yadlovsky, Box 53, Jersey City, N. J.

ДРУГА ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ В АНҐЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ У СПРАВІ НАМІРЕНИХ ПОЛЬСЬКИХ ВИБОРІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Дня 2. серпня с. р. поставив посол капітан КУТ в анґлійській палаті громад інтерпеляцію в справі намірених польських виборів у Східній Галичині.

Він питався премієра міністрів:

Чи йому відомо, що Найвисша Рада признала право Східної Галичини на державну незалежність, яке має підлягти точному означенню політичного становища тої країни; Чи, далі відомо йому, що польське правительство наміряє перевести вибори в тім краю дня 29. жовтня с. р. так, мовби він був складовою частю Польщі; і які міри він думає предложити іншим членам Найвисшої Ради з огляду на непошанованне їх ґарантій?

Державний підсекретар для закордонних справ ГАРМСВОРТ відповів:

Мій шановний і шляхотний приятель певно має на думці деякі рішення, приняті Найвисшою Радою вчасі війни у Східній Ґаличині в червні, 1919, яких головною ціллю було забезпечити, щоб мілітарна окупація тої країни Поляками не пересудила остаточного означення її політичного становища. Були донесення, що польське правительство наміряє перевести вибори в тім краю, але я не одержав їх офіціяльного потвердження. Наслідком того відпадає третя частина питання.

Посол капітан КУТ:

Чи мій шановний приятель знає, що у французьких дневниках появились вістки у справі, затронутій моїм питаннем, і чи він схоче подбати, ЩОБ ПОЛЬСЬКА ОКУПАЦІЯ ЗГАДАНОГО КРАЮ НЕ ПЕРЕЙШЛА В ЙОГО АНЕКСІЮ ПОЛЬЩЕЮ, ПРОТИ ВИЯВЛЕНОЇ ВОЛІ НАСЕЛЕННЯ?

Державний підсекретар ГАРМСВОРТ:

Я не думаю, що шановний і шляхотний мій приятель буде домагатись особливої відповіди на ті питання. Я можу його впевнити, що всі ті справи є предметом розважування правительства.

Посол КУТ:

Чи се правда, що ми зажадали звіту від польського правительства в справі переведення тих виборів?

Державний підсекретар ГАРМСТВОРТ:

Так! Зроблено заходи, щоби справу розслідити.

ВІДОЗВА ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ.

У справі Українського Театру в Америці.

Отсим подається до загального відома всіх українських громадян в Америці, що з днем 21. серпня, 1922, новозаснована перша культурна інституція „Український Театр в Америці" зістала правно заінкорпорована в стейті Ню Йорк, з правом поширення своєї діяльности на цілі Злучені Держави і Канаду.

Висота заінкорпорованої суми виносить 50 тисяч долярів, котра є розділена на звичайні уділи (common shares) по 5 долярів, в той спосіб, що кождий уділ має оден голос.

Тимсамим основаннє „Українського Театру в Америці", сего так важного чинника в нашім національнім і культурнім розвою, стає доконаним фактом.

Вже від ряду літ давалась відчувати конечна потреба заснования Українського Театру в Америці, не лише задля збереження і розвитку нашого мистецтва і культури, пригнетених нашими ворогами в рідним краю, але в головній мірі задля піднесення просвіти і скріплення національної свідомости серед широких мас нашого народу в Америці, а тим самим і для ратовання нас самих і підростаючого покоління від вина, родовлення.

Від ряду літ відзивалися голоси серед нашої еміґрації за створенням такої інституції, були й кількаразові спроби заложити Український Театр, однак ніколи передтим потреба театру не була для нас так вельми пожаданою і ніколи перед тим справа нашого театру не була так поважно перед нами поставленою, як тепер.

Проте законно вибраний і затверджений, низше підписаний уряд „Українського Театру в Америці", через поважний збір уділовців, представників всіх верств нашого народу і його орґанізацій, представляючи сьогодня доконаний факт заложення українського театру перед очі цілого нашого народу в Америці, заявляє, що справа українського театру повинна стати душевною справою цілої нашої суспільности на еміґрації.

Безумовно, що істнованнє Українського Театру в Америці вповні залежати-ме від прихильности і поперття нашої суспільности і тим допервa український нарід в Америці докаже, що він є здібний розвиватися національно і культурно.

Однак нема найменьшого сумніву, що ми Українці, котрі над все дорожимо своєю піснею і музикою, котрі зуміли в цій пісні, неначе в зеркалі, відтворити цілу свою душу, що в своїй штуці потрафили змалювати цілу свою минувшину, свої звичаї і традиції, що ми з цілою рішучостю зуміємо підтримати сю одиноку нашу культурну інституцію в Америці, бо лише в такій, правильно і фахово зорґанізованій інституції ми зможемо допровадити наше театральне мистецтво до правдивої артистичної висоти.

Через український театр ми не лише зможемо скріпити себе морально і національно, але також перед широким світом представимо себе, що ми є культурний народ, здібний творити і розвиватися.

Український Театр в Америці має на ціли не лише створити театральну дружину, котра давати-ме представлення по всіх українських кольоніях в Америці, але також він має на цілі заложити драматичну і музичну школу, уряджувати курси українських танців і балєтів, видавати драматичні і музичні твори, помагати драматичним, співацьким і музичним кружкам і вишукувати талановитих осіб серед нашої суспільности і помагати їм „вийти в люди" і стати колись славою нашої нації.

Уряд Українського Театру в Америці вже поробив поважні старання в напрямі зорґанізовання дружини театральної і порозумівся, що до спровадження з Европи кількох першорядних українських музичних і драматичних професорів і артистів і з цим рішучо приготовляється до отворення театрального сезону ще цеї осени.

Ніхто з нас не заперечить, що нема нічого приємнійшого і ідейнійшого як підпирати такі гарні, а притім і корисні цілі. Затим низше підписаний уряд „Українського Театру в Америці, Інкорпорованог", відзивається до всіх українських громадян в Америці, щоби помогли в будуванню сеї інституції, вписувалися в члени і поспішили з моральною і матеріяльною помочию для цеї інституції.

Уряд театру дальше відкликається до всіх істнуючих українських орґанізацій релігійних і світських, без ріжниці партій і поглядів, до української преси, до аматорських, співацьких і музичних кружків і взагалі до всіх щирих любителів рідного мистецтва і культури, щоби рішучо підперли справу Українського Театру в Америці.

Адреса У. Т. в Америці Ukrainian Theatre of America, Inc., а адреса скрабника театру: M. John Nastiuk, 15 Tiffany Place, Irvington, N. J.

Уділи можуть купувати поодинокі особи, як також кружки, товариства і відділи. Імена уділовців і скількість їх уділів буде все публично оголошена в українській пресі.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В АМЕРИЦІ, ІНК.:

Осип Стеткевич, предс.;
Іван Добрянський, секр.;
Іван Настюк, скарбник;
о. Лев І. Сембратович,
Михайло Радек,
референти.

ПРОТОКОЛ

ЗАСІДАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ДЕРЖАВ, ЩО СКЛИКАЛИ КОНФЕРЕНЦІЮ В ҐЕНУЇ З 10. МАЯ 1922, З ДИСКУСІЇ В СПРАВІ СХ. ГАЛИЧИНИ.

П. ШАНЦЕР (Італія) реферує, що Делеґація Національної Ради Східноі Галичини, з осідком у Відні, спираючися на 91. артикул сан-жерменського договору, просила, щоби питанне Східної Галичини розглядали Делеґації держав Антанти спільно з Галицькими експертами на конференції в Ґенуї, і щоби запросити галицьке правительство о виделеґуванне своїх представників на ґенуенську конференцію.

Делеґація Української Національної Ради вислала до першої комісії ноту (прилога Ц) з протестом проти польської окупації та з проханням вирішення конференцією міжнародного становища Східної Галичини.

Відносно того самого питання, президент конференції дістав також численні телеґрами від кольоній Українців, передівсім з Америки, якими вони протестують проти метод, принятих Польщею на території, повіреній її адміністрації. П. Шанцер ставить внесенне, щоби розгляд цего питання передати Найвищій Раді.

БАРТУ (Франція) принимає в прінціпі; в кождім разі сан-жерменський договір постановляє, що головні усоюзнені держави будуть уповажнені рішати про судьбу Східної Галичини. Він не бачить жадної причини зміняти в чім небудь постанов істнуючого договору.

ЛОЙД ДЖОРДЖ (Велика Британія) замічає, що це питанне є в завішенню від більш як трох літ, та що воно постійно загрожує мирови Центральної Европи.

Коли конференції не вдасться довести до порозуміння з Росією, теперішне положенне Східної Галичини — по його думці — дасть ріжного рода притексти Росії до інтервенції в справі Польщі. Він пригадує, що три четвертих населення Східної Галичини є української народности; вони є того самого походження, мають ту саму мову, ту саму релігію, що мешканці України. Поляки держать цей край лиш завдяки окупаційній силі. Найвища Рада, на своїх засіданнях в Парижі, висказалася кілька разів проти домагань Польщі в цій справі; однак Польща зовсім не зважала на рішення усоюзнених держав і далі окупує військово цей край проти волі населення. Є неможливим — запевнює Лойд Джордж — щоби конференція не занималася таким проблемом, та щоб під покришкою, начеб та справа належала до усоюзнених держав, відкладати її розгляд з дня на день. Зрештою виміна думок між усоюзненими державами не являється ні легкою ні можливою в найблищому часі. Найвища Рада, коли зійдеться, буде обговорювати — як кажуть — лише питання репарацій. А колиб пропоновано передати це питанне Союзови Народів, булиби піднялися голоси, що це питанне не належить до нього, а до Найвищої Ради. Треба вже раз покінчити, заявив бесідник, з тим безнастанним відсиланнем задля простих питань процедури, бо є певним, що в Европі не буде мира так довго, доки так важний проблем не буде дефінітивно вирішений. Зі своєї сторони Лойд Джордж є рішений піднести це питанне перед самою конференцією, на слідуючім пленарнім засіданню. Тому він не може прилучитися до пропозиції п. Шанцера, відсилати це питанне до Найвищої Ради.

ШАНЦЕР (Італія). Пригадує, що засіданне було скликане передівсім для того, щоб розглянути, які питання малиб на дневний порядок конференції. Лучається так, що якась делеґація домагається поставлення якогось питання на дневний порядок: Шанцер думає, що серед таких умов засіданнє не може спротивитися ставленню таких питань.

ЛОЙД ДЖОРДЖ (Велика Британія) додає для підпертя своєї тези, що одною з найважніщих цілий ґенуенської конференції, це установлення-мира в Европі. Це основний предмет резолюції в Кан. Як можна привернути цей мир, коли така територія як Східна Галичина находиться під режимом військової окупації.

БАРТУ (Франція) дивується, що Шанцер вертає знов до свого внесення. Атже вирішено, що конференція має придержуватися програми, наміченої за спільною згодою. Барту не противиться тому, щоб Лойд Джордж робив свої заміти на пленарнім засіданню підчас загальної дискусії. Але неможливо допустити, щоб на бажанне якоїсь делеґації додавано до вже установленого дневного порядку нове питання.

ШАНЦЕР (Італія). Відповідаючи на заміти Барту, пригадує, що арт. 2. дневного порядку, установленого в Кан, подає як предмет ґенуенської конференції шуканнє відповідних способів для привернення мира на трівких основах; — дебата, що розвинулася відносно Східної Галичини, зводиться в основі до питання інтерпретації: чи поладнанне справи Східної Галичини можна зачислити між відповідні способи для привернення мира на трівких основах? Є можливо мати що до цеї точки ріжні думки. Та якаб небула відповідь, вона не моглаби бути авторитативна. Коли такий уповноважений делеґат, як Лойд Джордж є думки, що розгляд цеї справи входить в цей артикул дневного порядку, то Шанцер уважає, що тяжко тому спротивитися. Зрештою Лойд Джордж означить правдоподібно близще зміст своєї пропозиції.

ЛОЙД ДЖОРДЖ (Велика Британія). Думає, що пропонуючи розгляд справи Східної Галичини він не жадає ніякого додатку до дневного порядку. Треба дійсно зауважити, що проблеми намічені в арт. 1. дневного порядку, установленого в Кан: „розгляд способів перевести в дійсність принціпи резолюцій в Кан, були аж до нинішного дня одинокі подані на конференцію.

Натомісць арт. 2. „установлення европейського мира на тривких основах" не був ще розгляненний.

Лойд Джордж не жадає, щоби справу Бесарабії, України і т. д. ставлено на дневний порядок конференції, він тільки домагається, щоби приступити до арт. 2. дневного порядку в Кан. Аж тоді, коли цей артикул піде під дискусію, він підийме питання, які на його погляд торкаються европейського мира. Неможливо — закінчив він — вертати до дневного порядку установленого в Кан; неможливо вибирати з цего дневного порядку сякий або такий артикул по вподобі кождого. Ба що більше питанне Східної Галичини є одною зі справ, намічених не тільки в арт. 2. але також у арт. 3: основні умови для привернення довіря без нарушення істнуючих договорів.

БАРТУ (Франція) хотівби замітити, що все входить у все і що якби іти вірно за внесеннем Лойда Джарджа, то виринулаб небезпека піддати під розгляд конференції цілу карту Европи. Така консеквенція очевидно недопустима. Ось чому на випадок, як Лойд Джордж уважає просто потрібним застерегти собі право передати справу наново підкомісії, Барту немає нічого проти цего. Зате він поборювавби весь проект резолюції, котрий змагавби до негайного поставлення на дневний порядок конференції справи Східної Галичини.

ЛОЙД ДЖОРДЖ (Велика Британія), не домагається, щоб цю справу поставити на дневний порядок, він просто жадає, щоб конференція приступила до дискусії над арт. 2 і 3 дневного порядку в Кан. Він пригадує, що три питання торкаються европейського мира, крім питань які тепер дискутуються з Росією: справа Бесарабії, яку конференція з певністю мусить обговорювати, справ Східної Галичини й Литви. Без ніякого сумніву поладнанне сих трох питань є необхідно потрібне, щоб запевнити мир у Середній Европі, бо коли ті справи не будуть вирішені дорогою порозуміння, не буде мира в цих країнах і одного або другого дня грозить там вибух конфлікту з тої причини, в якім всі европейські держави будуть менше або більше замішані.

Коли переговори, навязані з російською делеґацією розібються, є певна річ, — заявляє Лойд Джордж — що поважне замішанне треба передбачати в цих краях з тої причини, що кожда з тих трох справ дають червоній армії претекст а навіть управнення до інтервенції. Ось чому є основною конечністю, коли мається волю в Европі, поладнати ці спірні справи. Лойд Джордж зовсім не домагається піддати цю всю карту Европи новому розглядови, він тільки жадає розгляду цих трох проблем, які з бігом найблищого року грозять на випадок невирішення, заколотити европейський мир. Промовець підчеркує це, що підчас двох або трох років держави не були абсолютно в силі вирішити ці справи; вони не знали нічого більше, як тільки відсилати їх від одного органу до другого, просто тому, щоб їх позбутися. Треба дійсно ствердити, що мимо всіх зусиль ці проблеми істнують далі. Лойд Джордж приймає зовсім пропозицію Барту, після якої при обговорюванню арт. 2 і 3 постанов порядку дневного першою комісією, він буде міг підносити ці питання. На випадок, якби він не осягнув дискусії над тими справами на пленарнім засіданню, він видвигне їх перед обличем цілого світа.

БАРТУ (Франція) приймає „ранде-ву", яке йому дає Лойд Джордж перед обличем цілого світа. Він додав, що на його погляд підкомісія має вирішувати про це, чи вирішенне остаточного державного становища Східної Галичини входить в програму ґенуенської конференції. Поки що він уважає потрібним зазначити, що він сам — так само зрештою як Лойд Джордж — застерігає собі всі права що до свого становища.

ШАНЦЕР (Італія) думає, що виміна поглядів, яка тепер наступила, довела до самозрозумілого висліду, що підкомісія першої комісії буде мати обовязок вирішити, чи справ Сх. Галичини входить в програму конференції.

Постановлено, що підкомісія першої комісії вирішить, чи справа Східної Галичини мусить бути втягнена між ті справи, які по думці арт. 2 і 3 порядку дня установленого в Кан, мусить мати місце в програмі ґенуенської конференції.

Пункт 2-ий урядового комунікату секретаріяту конференції в Ґенуї із засідання, яке відбули представники держав Антанти, що скликали ґенуенську конференцію, з 10. мая 1922 звучить:

„СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ. По короткій дискусії признано, що це питанне входить в другу точку постанов у Кан і згодженося на те, що його буде розглядати політична підкомісія". (Іль Ка Фаро і ин. з 11. 5. 1922).

ЗАПАЛЕННЄ ЛЕГКИХ.

(З Федерального Уряду Публичного Здоровля)

Поміж усіми душогубними хоробами запаленнє легких стоїть на другім місци що до числа своїх жертв, зараз після хоріб серця. Від запалення легких вмирає кожда десята людина в Америці.

З окрема забирає воно на той світ богато дітей до пятого року життя. Після пятого року запаленнє трапляється мало коли і проходить легко. Але для дорослих людей воно знов небезпечне і чим старша людина тим тяще з його вийти. На старости літ воно мало не все кінчається смертю. Додатиб, ще що се хороба холодної пори року; в літі мало коли бувають випадки.

Запаленнє легких спричиняють бактерії, т. зв. пневмококи. Єсть навіть скільки пород тих бактерій, що можуть викликати запаленнє легких. Та на диво можна їх знайти в роті, носі та горлі зовсім здорових людей. Що більше, деякі з тих бактерій сидять мало не в кождім людськім роті, носі, та горлі, так що вважається їх зовсім нормальним зявищем. А проте ті здавалобся нешкідливі бактерії часто есть причиною тяжкої хороби, а то й смерти. Чому воно так діється, наука ще певно не дослідила. Єсть теорія, що в тих звичайно зовсім невинних бактеріях раптово вироджується зла тенденція, та та теорія ще не доказана. За те доказано, що коли ті бактерії з горла зовсім здорової людини перенести в горло деяких звірят, то звірина згине, і що вони небезпечні саме для тих звірят, в яких мало сили опертися хоробі. Так само відомо, з запаленнє легких чіпається людей слабих, виснажених, з малою життевою силою все те, що людину ослаблює і виснажує, те саме робить її приступною для запалення легких.

Часто воно приходить після кору, коклющу, інфлюенци та инших острих заражень, коли знеможений орґанізм не має сили опертися бактеріям запалення легких, що вже сидять в устах та горлі хорого. Коли людина розігрівшися раптом скочить в холодну воду або сяде на протязі, то та раптова простуда впливає на обіг крови в лепких і дозволяє бактеріям туди дістатися. Той сам наслідок має вдиханнє пороху та ґазу, як наприм'р вдиханнє сталевого та металевого пилу робітниками в деяких індустріях або трійких газів на війні; дуже часто після того приходить запаленнє легких.

Так як бактерії запалення легких є ріжнородні і звичайно бувають навіть в зовсім здорових людей, то боротися з ними прямо і позбутися раз на завше, так щоб тої хороби на світі більш не було, — неможливо. Одначе треба памятати, що запаленнє легких є хороба заразливих і що зараженнє буває в одних випадках легше, в других тяще. Тому треба все дезнфектувати шматтє та посуду хорого.

Щоби заздалегідь захоронитись від западення легких, на те є лиш один спосіб — гигієнічно жити: працювати, їсти, спати, уживати воздуху і сонця. Навіть найсильнійша і найздоровіща людина не повинна розігрівшися виставляти себе на холодний протяг або вибиратися в дальшу дорогу без теплого одіння на всякий випадок. Коли хто мимо всяко обережности почуває, що через простуду кров в його правильно не кружить, повинен сейчас привернути правильне кровокруженнє, поки ще навіть положиться в постіль: напитися горячого чаю, викупатися добре натертися і переодягнутись в суху і теплу одежу — таким простим способом не один хорий захоронивби себе від тяжко хороби. В кого горячка, той повинен сейчас положитися. Тисячі людей лишилибся при життю, якби з інфлюенцою не пробували ходити.

Поганий воздух теж небезпечний. При деяких роботах і в деяких майстернях робітники дуже легко набавляються запалення легких вдихаючи бруд і пил. В богатьох випадках фабриканти моглиб захоронити робітників кращим влаштованнем майстерень. При такій роботі, при якій пилу і пороху не минути, робітники повинні уживати прлиадів до вдихання (респіраторів).

Як було сказано, запаленнє легких приходить дуже часто після острих заразливих хоріб і в першій лінії тих хоріб треба оберігатися. Та наперед їм запобігти можуть лише громадські власти і санітарні уряди удержуючи місто чистим, дбаючи про здорові харчі і добру воду та устороївши відповідне число шпиталів і санітарних установ для кварантини й ізоляції хорих, дезинфекції і всего прочого.

АВТОНОМІЯ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ НА ЛИТВІ.

Литовський сойм ухвалив для національних меншостей автономію з правом свобідного полагоджування власних справ в области культури, освіти, добродійности і суспільної опіки з правом оподаткування своїх членів на згадані ціли та з правом участи в державних фондах на спеціяльні й добродійні цілі, о скільки їх не заспокоюють загально-державні інституції.

Ця ухвала має історичне значіння для ідеї рівноуправнення національних меншостей і для литовської держави. Наслідком сього мала що до границь Литва стала одною з перших новочасних держав.

СЕЛЯНСЬКА БІЛОРУСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА

Під такою назвою заснувалася на Литві орґанізація білоруських с.-р-ів-еміґрантів. На чолі орґанізації стоять: Карабач, Гриб і Черкас. Першим ділом нової орґанізації було утворореннє білоруського хору й орхестри (балалайчиків). Рада задумує в корткім часі уладити ряд конертів.

ДЕЩО ПРО ОВОЧ.

Захищаючись від комаства та всякої пригоди, кожде насіння звичайно вкрите міцненькою шкуркою; инодіж, як-от в овочу гороха, маку, свиріпи, блекоти, воно збірається до гурту, вкривається все разом особливою лушпайкою та оттак у сім заховку, мов би то у скиньці, ще краще захищається від усякої пригоди. Або-ж замісць лушпайки воно вкривається товстим та соковитим мясом, як-от у порічок, яблука, кавуна та инших.

Але не завжди йому бути в сих темницях, требаж йому якось визволитись звідти на волю та попасти в любую землю! Як же насіння визволяється з овощу? Ось як: коли воно вкрите лушпинкою, тоді ця лушпинка, як воно вже поспіє, розлущується, і воно звідти й висипається; розлущується вона або впродовж на двоє чи на більше часток, як-от у гороха, дурмана та инших, або впоперек, як-от у блекоти, лушпинка котрої відтуляється ніби-то шапочкою; або-ж так, як-от в маку, на маківці котрого зявляється скільки дірочок, крізь які й витрушується насіння на всі боки. Колиж насіння вкрите не лушпайкою, а товстим мясом, тоді вже воно лежить там доти, аж поки те мясо не згниє. Такечки буває, наприклад, з насінням груші, котра мнягенька така не затим, аби чоловікові ласувати, а затим, щоб потім, коли згниє, своєму насінню землю підобрити. Як же то иноді трапляються такі яблука або дулі, в котрих зовсім немає насіння, а тільки саме мясо? Це буває тоді, коли те мясо почне так швидко розростатися, що зовсім не дасть ходу насінню, натискуючи на його, і воно через те ще змалечку загибає. Отже таку безсімяну садовину иноді умисне розводять, бо її, бачте, краще вживати, то вона й на продаж користніша.

На останці треба ще ось-що про овощ сказати: не завжди він родиться з однієї квітки, як се частіше буває, а иноді з цілої купки їх. От, наприклад, солодкий инджир, котрий привозиться до нас з Криму або ще з дальніших країн, — він родить не з однієї квітки, а з цілої купки рясненьких та дрібненьких квіточок, котрі у його ховаються в якихсь ніби-то порожніх дульках; ці дульки потім мягкшають та солодчають, а з кождої квіточки родиться по зернятку, яких справді дуже богато ми й бачимо в середині инджиру. Ягода шовковиці теж виростає з цілої купки квіточок; кожда така квіточка родить одну малесеньку ягідку, а ці ягідки потім стуляються докупи і так виходить величенька вже сокупна ягода. Такі ж саме навзір і ягоди малини та ожини, але вони виростають не з купки квіточок, а з однієї квітки та тільки такої, в котрій дуже богато маточок, як же ж з кождої маточки родиться по ягідці, а всі вони стуляються потім докупи, то так теж виходять сокупні ягоди, такі навзір, немов ті медові пишечки, що роблять на весілля або у свято. В квітках полуниці та суниці теж дуже богато малесеньких маточок, котрі всі сидять на зелененькому горбочку, а як з кожої маточки уродиться потім одно зернятко, а той горбочок побільшає та почервоніє, то так і вистигає та смачненька ягода, по якій ми справді вбачаємо богацько дрібненьких зерняток. Те ж саме і в шипшини, тільки маточки її квітки сидять не на горбочку, а в середині тії частки, що зісподу квітки. Ця частка попереду зелена, а після червона, і як смачненька собі, то й вона чимало принажує дітей, котрим не до вподоби тільки те, що вся вона в середині набита колючими зернятками. Це й будуть ті зернятка, що народилися з маточок квітки.

ПОШЕСТИ В ЕВРОПІ.

В Греці вибухла епідемія холери і азійської чуми. Також в Румуні появилось богато випадків сеї епідемії. В Бесарабії занотовано кілька нових занедужань чумою. В Кишиневі панує тиф.

ПОЛЬСЬКИЙ ЖАНДАРМ ЗЛОЧИНЦЕМ.

В Томашові жандарм Леон Тарань замордував тамошнього мешканця в цілях рабункових і втік до Кракова, де його арештовано. При ньому найдено великі суми польсько, німецької і американської валюти та перепустку за кордон, яку він дістав при помочи покутних посередників за 300.000 мп.

ДОПИСІ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Віче в справі Українського Театру.

В неділю, дня 13. серпня, о годині 4-тій пополудни відбулися збори в справі українського народноог театру. Збори відбулися в гали Українського Народного Дому на горах міста під ч. 367 Ст. Пол Еве. Збори отворив д. Осип Стеткевич короткою промовою до зібраних членів. По сім вибрано предсідателем Стефана Костева. Предсідатель покликав на секретаря Івана Гузара. Перший реферат мав д. М. Шустакевич. Він представив значінне українського народного театру для просвітного і культурного розвою. Присутні вислухали реферат дуже уважно і нагородили бесідника грімкими оплесками. Другий реферат мав д. Осип Стеткевич. Він обяснив присутним, що український народний театр єсть вже заінкорпорований і які привилеї будуть мати уділовці. Бесіду нагороджено грімкими оплесками. По сім присутні приступили до закупна уділів:

Іван Жарський 1 уділ, запл. $5.00.

Деклярували отсі дд.: Стефан Костів 5 уділів; Іван Жарський 4 уділи; Іван Гузар, Андрій Рубінович і Іван Смеречанський по 2 уділи; Йосиф Жарський, Іван Підгорецький, Іван. Шустакевич, Василь Ґіль, Михайло Турчинський, Томко Струш і Сильвестер Саюк по 1 уділови.

Іван Гузар, секр. зборів.

———o———

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звіт з нарад в справі заложення Українського Людового Університету в Ню Йорку.

В вівторок дня 8. серпня с. р. відбулися в Укр. Нар. Домі в Ню Йорку збори в цили зорганізовання популярних наукових викладів в Ню Йорку і околиці. На зборах явилося 30. місцевих і доокoличних учасників.

О год. 8. вечером наради розпочалися вибором др. Л. Цегельського предсідником зборів, котрий покликав на секретаря д. М. Шустакевича.

Реферат про потребу заложення укр. люд. університету виголосив др. С. Демидчук. Він вказав, що такі популярні університети мають зорганізовані всі другі нації. Також Українці в Галичині мали перед війною такий університет, котрий заложило тов. Петра Могили у Львові. За почином сего товариства зорганізовано було популярні наукові виклади і по других містах Галичини. В Ню Йорку і околиці, говорив др. Демидчук, можна знайти около 15. прелеґентів, так що в самім Ню Йорку можна уладити виклади два рази в тижни. Можнаби також висилати мандрівних учителів з такими викладами по всіх українських кольоніях в Америці. Зорганізовані минулої зими виклади за почином Ліги Горожан, а зглядно Укр. Нар. Громади в Ню Йорку показали, що такі виклади можуть вдатися. Заложенне людового університету являеться конечним для двигнення просвітної уровени українських мас і для спопуляризовання науки. Університет буде не політичний, без нарушування релігії, опертий на чисто науковій підставі. Фінансова сторона університету є дуже легка, бо лекції оплачуватимуть самі студенти. Вкінци реферант візвав збори, щоби вибрали комісію університетську, а ця комісія малаб занятися заанґажованнем прелеґентів і уладженням викладів. Над рефератом вивязалася широка і жива дискусія.

Проф. Василь Кузів звертав увагу на практичну вагу університету. Українці найменче з усіх народностий посилають дітий до вищих американських шкіл, про те університет не лиш заохотить наших людий до науки, але передовсім отворить нашій молодіжи дорогу до вищих шкіл Америки. Університет повинен також уділяти практичних порад і вказівок.

Др. Цегельський завважав загальний брак шкільництва і культури серед американських Українців. А хотяй і є дещо, то на дуже низькій степені. Словаки, Серби а навіть Мурини стоять під сим зглядом вище Українців. Справа університету повинна бути спопуляризована в часописях, а також в тій цили повинні бути скликані ще одні збори. Вкінци завважив, що до сего діла треба покликати всіх спосібних людий без уваги на партію.

О Вол. Лотович звернув увагу на низький уровень елементарних шкіл. Народні школи не мають учителів з відповідною кваліфікацією і на тім ми тратимо не тільки національно, але тратить також церква, бо наша дітвора винародовлюесь. Він опелював, щоби університетська комісія звернула також увагу на стан української школи в Америці.

В дискусії забирали ще голос о. В. Сполітакевич, Ст. Дембицький, Г. Герман, Т. Ґулька і другі та всі вони висказалися за конечностю основання людового університету.

Після замкнення дискусії віддано під голосованнє внесок др. Демидчука щоб вибрати університетську комісію з 7-ох членів, що збори одноголосно приняли. П. Д. Кузів вніс поправку, щоби на слідуючих зборах скликаних комісією, число членів комісії поширено. Поправку принято і приступлено до вибору комісії.

До комісії майже одноголосно зістали вибрані: Проф. В. Кузів, др. Мусій Кадець, о. Вол. Сполітакевич, о. Вол. Лотович, д. Г. Герман, др. С. Демидчук, др. Л. Цегельський.

Вкінци ухвалено і припоручено комісії скликати слідуючі збори українського людового університету в Ню Йорку.

Вибрана на сій нараді комісія уконституовалася, вибираючи головою др. Л. Цегельського; заступником голови п. В. Кузева; секретарем п. Г. Германа; а касієром о. Сполітакевича.

М. Шустакевич,
секретар зборів.

КУЛЬТУРНА ПРАЦЯ НА БІЛОРУСИ

Хоч і тяжкі умовини праці в Совітсській Росії та на Білоруси, то білоруські вчені не спинюють своєї наукової діяльности. Деякі їх праці подає місячник „Белорусский Єтнограф", виданий у московській мові етноґрафічною комісією при Археольоґічнім Інституті у Вітебську у своїх випусках за квітень і май с. р. Етноґрафічна памятникова комісія розвинула енерґійну працю з метою прослідити Вітебщину. В тій цили збирає вона все, що відноситься до народнього побуту, передовсім памятники народної творчости. На чолі сих праць для прослідження краю стоїть Др. А. Шлюбський Така комісія для всестороннього прослідження краю заснувалася також при Ґуберніяльній Економічній Раді. Історичні й етно ґрафічні кружки заснувалися в Полоцьку, Суражу, Кошевичах та в инших місцевостях. У деяких місцевостях як пр. у Лепелю, місцеві московські адміністраційні власти перепинили працю Білорусинів. Вітебщина є покищо московською ґубернією. На Совітській Білоруси, Минщині, таксамо працюють білоруські академічні осередки й товариства: історичні, вільно-економічні й педаґоґічні. Вони порішили скликати все-білоруський зїзд наукових товариств. Зібрано великі матеріяли до народньої творчости у слуцькім повіті. — Російська академія в Петербурзі видала нову працю проф. Карскала п. н. „Беларуси. Т. III. Старая западно-русская письменность". — Померли з білоруських учених проф. Янчук (про смерть якого ми вже писали), проф. В. Н. Добровольський, відомий знавець Смоленщини (вбитий бандитами) та полк. Рутковський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую мого брата о. **МИХАЙЛА ІРХА і МАКСИМА КОСЦЮКА** і всіх моїх шкільних товаришів села Ладичина, пов. Тарнопіль. Таксамо повідомляю моїх братів, що я стратив праву ногу в 1919 р. в бою з Поляками під Львовом. Тепер знаходжуюся в таборі інтернованих на Чехах. Моя адреса: **Fed. Zarosinskyj, Ukr. Tabor B, barak 27 1, Josefov, Czechoslovakia.** 000-1

Пошукується у важній справі **ТИМКА ЮФИМА,** котрий перед двома роками переживав в Шікаґо, Ілл. Хтоби про него знав або він сам, прошу зголоситися на адресу: **Онуфрій Кулавець, Доброшин, почта Доброшин, Галичина.** 99-201

НА ПРОДАЖ два лоти, в добрім місті і добрій секції. Можна купити за готівку або на місячні сплати. Голоситись до: **George R. Kukuwich, 16 West St., Newark, N. J.** 99-201

ПОШУКУЄТЬСЯ БУЧЕРА котрий би добре розумівся на сього рода заняттю. Платня після умови. Ласкаві зголошення устно або листовно на слідуючу адресу: **Андрій Цебак, 1105 Taft St., Gary, Ind.** 97-02

ПРОДАЄТЬСЯ ФАРМА в Long Island, 140 акрів землі, 33 акри чистого, а решта грубий ліс. Дім з 5 кімнат, барна, 1 і пів милі від стації. Ціна за все $4500. Голоситися до: **K. Kanevetz, 315 E. 24th St., New York City,** ground floor. 200-01

ПОШУКУЄМО АГЕНТІВ — мущин і женщин — в кождім місті і в плейзах до розпродавання Карпатського Зільного Чаю на Кров і Нерви. Даємо добрі услівя штoрникам та агентам. Пишіть по інформації до: CENTRAL DRUG CO., Dept. S, Binghamton, N. Y.

Г. Райдер Гегард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(30)

Голос живих.

Кліфорд знов вже не спав. Він глянув на її бліде обличче, і відразу зауважив, що воно змінилося.

„Що сталося? Чи не вмер часом Маєр?"

Беніта захитала головою.

„Кілька годин тому я чула, як він кричав і лютився за стіною. Але, тату, я знайшла прохід до місця, де заховане золото".

Золото зовсім не зацікавило Кліфорда. Всі скарби, сховані на африканськім континенті, не моглиб тепер зацікавити його.

„Я ще не обдивилася, але голос в середині сказав мені, що мені снилося, наче-б то він провадить до ріки. Чи не мігби ти піти зо мною, спираючись на моє плече?"

„Я не посунуся і на крок", відказав він. „Я умру, не рушучись з сього місця. Мені здається, що я уміраю. Як ти не підеш звідси, то тобі незабаром буде те саме, що й мені. Як підеш, то може тобі пощастить добути мені підмогу, перше ніж я скопаю. Як що звідси справді починається вихід, то воно певне кінчається десь коло першої стіни, тобто там, де Макаланги. Як так, то ти розшукаєш старого Моліма або Тамаса, і вони поможуть нам.

„Я про се й не подумала", відповіла вона раптом.

Вона поклала коло батька олій, щоб він міг підливати його до лямпи, поклала решту сухарів, трохи сушеного язика, пляшку вина і відро з водою. Після сього, вона надягла на себе своє довге пальто і поклала до кешені сірники та три свічки з тих, що ще лишилися в них. Четверту вона віддала свойому батькови, обняла його і в голові проказала молитву, щоб вони обоє лишилися живі і знову побачились. Вони поцілувалися ще раз і Беніта видерлася з його обіймів.

Увійшовши в прохід, що був закритий дверцями пророблеными в низшій частині хреста, вона наперед впевнилась, що двері не замикаються на пружину, і що тяжкі двері висіли на трьох чудово захованих гаках, вибитих в камінній стіні. Потім вона звернула увагу, що двері були зроблені так добре, що стороння людина, не знаючи про їх істнуванне, не моглаб найти їх, шукаючи цілі місяці і роки.

Сей таємний льох був зроблений ще за Фиників або за якогось иншого стародавнього народу, і крізь нього йшла дорога до церковної скарбниці або до Святая Святих, в яке не пускано нікого, крім духовного голови.

Беніта почала спускатися з свічкою в руці, весь час рахуючи сходи. Дійшовши до тридцятої сходки, вона побачила рівне місце, на якім щось блиснуло під її ногами; вона нахилилася і підняла з підлоги невеликий шматок золота, що важив дві чи три унції; кинувши його знову на землю, вона почала придивлятися в пітьму і побачила, що на її дорозі стояли двері з зелізними штабами. Але двері не були навіть засунені, і скоро Беніта потягла їх до себе, вони скрипнули на своїх старих ґаках і відчинилися. Вона стояла напорозі комірки, в якій було сховане золото!

Се була невеличка, чотирокутна комірка, набита мало не до стелі невеличкими мішками з необробленої шкури, на швидку накопиченими один на одний. Коло самісіньких дверей один мішок весь набитий шматками золота, зсунувсь на землю і роздерся.

Беніта здрігнулася. Її ставало страшно дивитися на сліди, що заховалися на грубому шарі пороху.

Се були сліди останніх людей, що заходили сюди. Їх було двоє, чоловік і жінка, і вони ходили взуті. Беніта приклала ногу до одного з слідів і він був як раз до її ноги.

Мабуть та друга Беніта приходила сюди з своїм батьком, після того, як Портуґальці сховали своє золото, щоб довідатись, де його сховано і скілько його було.

Ще один останній погляд на се величезне незмірне багацтво, що завдало їм стільки муки, і вона пішла далі шукати життя або смерти. Вона почала озиратися, але бачила ніяких иних дверей. Щоб ліпше бачити, вона відчинила дверцята в ліхтарі, але й се не помагало. Беніту взяла розпука. Але через щож то вогонь на свічці так миготить і через що то в сій кімнаті таке свіже повітре? Вона ступила крок або два наперед і враз зауважила, що сліди померлих, що вказували їй дорогу, враз десь счезали. Тоді спинилася й вона.

І саме на час се зробила. Ще один-однісінький крок і вона посунулаб в глибоченну криницю.

Вона побачила, що в середині криниці були другі, камінні надзвичайно вузенькі круті сходи; і Беніта почала спускатися ними не вагаючись і хвилинки. Вона нарахувала сто східок, двісті, двісті і сімдесять і пять і весь час бачила перед собою сліди чоловіка та жінки. Вони йшли у два ряди: в однім ряді вони зіходили на низ, а в другім наверх. Поворотні сліди мали бути останні, бо вони часто густо покривали сліди, обернені на низ. Беніта зауважила се і мимохіть запитала себе, через що сі люде повернулися назад.

Нарешті сходи скінчилися, і дівчина опинилася в кґроті з нерівною стелею і стінами з яких капала вода. Кґрот сей був не дуже то великий і в йому страшенсо смерділо болотом і ще чимсь. Беніта почала обдивлятися за помічю ліхтаря, але не бачила ніякого инчого виходу. Але вона побачила щось зовсім инче. Посуваючись вперед, вона ступила, як їй здавалося, на камінь, але на превеликий свій жах почула, що він ворушиться під її ногою. Одночасно вона почула клацаннє щелепами, щось дуже ударило її по ногах і вона ледве не впала на землю. Вона швидко одскочила назад, але встигла побачити велику мерзенну тварюку, що тікала у нору. Виявилось, що камінь, на котрий вона ступала, був крокодилом що оселився собі в сьому місці. Беніта злегка скрикнула і одійшла назад на сходи. Вона весь час ждала смерти, — але щоб її зїв крокодил!

Одначе, як вона так стояла не ворушучись, в її душі прокинулася нова надія. Коли крокодил заліз сюда, то він міг і вилізти, а там, де могла пролізти така велика звірюка, там могла пролізти і жінка. Сей кґрот повинен був також бути десь недалечко від води, в противному разі крокодил не оселивсяб в ньому. Зібравши усю свою хоробрість, вона заплескала в долоні і почала махати ліхтарем, маючи на думці пополохати похованих аліґаторів; тоді вона кинулася вперед, нічого не бачучи і не чуючи, до того місця, де вона була наступила на сю мерзену тварюку. Се було, очевидно, його леговище, бо його довге тіло залишило добрий слід на болоті, а навколо були порозкидані шматки звірів, якими крокодил годувався. Звідци йшла невелика, але помірна стежка, яку можна було розібрати навіть з поганеньким світлом ліхтаря. Вона пішла стежкою і незабаром найшла на стіну. Але вона одразу зрозуміла, через що сліди померлих людей вертали звідци назад, бо в стіні добре було знати двері, забиті відривками каміння та цементом. Але кудою йшов крокодил? Беніта нахилилася і побачила трохи праворуч від дверий діру, очевидно, пророблену водою. Вона зрозуміла усе. У сьому місці скеля була трохи мнягча, і вода впродовж багатьох віків потрохи розїдала камінь, поки не зробила діри. А сю діру знайшли і розширили крокодили. Вона почала вилазити, плазуючи на руках і на ногах, держучи поперед себе ліхтар і рішучо посуваючись вперед по гидкій канаві, зробленій крокодилами. І нарешті вона почула свіжий вітер, що віяв їй просто в лице, почула шарудіннє очерету і плюсканнє води, і побачила зірку, що світлася на блакитному небі — світову зірницю! Беніті захотілося плакати й молитися, але вона не звахувалась спинитися і сунула далі по між скелями аж поки не опинилася серед високого очерету і не побачила у себе під ногами воду. Вона стояла на березі Замбезі.

Вона зараз загасила свічку, боючись, щоб вона не зрадила її. Світати ще не починало, але блідий місяць і зорі давали світла доволі. Вона трохи спинилась, і почала оглядатися навкруги. Просто перед нею стреміла нища стіна фортеци, яку звичайно обмивала Замбезі, але яка часами стояла на сухому, коли, як наприклад тепереньки, вода була мілка.

Отже вона опинилася зовсім не у фортеці, як вона сподівалася, а за її стіною. Але що-ж їй було робити тепер? Йти назад? Але хіба се могло помогти її самій і її батькови? Йти вперед? В такому разі вона ризикувала попасти в руки Матабелів, як уже попав сей білий чоловік, якого вона бачила з вершечка конуса. Як би він тільки був живий, і як би вона могла достатися до нього, то вона моглаб утікти і кликати на поміч Макалангів, які скинули-б їй мотузка і витягли-б її на верх, перше ніж Матабели нагнали-б її. Вона не хотіла вертатися з порожніми руками, щоб умерти в сьому страшенному місці разом з своїм батьком. Краще загинути оттут, на чистому повітрі, хоч-б від стрілу Матабела, або від кулі свого власного револьвера.

Вона озирнулася навколо, щоб занямити місце на випадок, як би довелося вертатися назад до пройстя у печерю.

Щоб назначити дорогу крокодилів, вона поломила кілька очеретяних стовбурів, потім обпалила сірники і покидала їх коло входу, сподіваючись пахом сірки одвадити звірюки, яхом сірки одвадити свірюки, як би вони надумались вернутися назад. Ліхтар свій вона сховала за каменем коло діри в стіні.

Тоді Беніта провадила далі свою подорож тоненькою смужкою межи річкою і крутим скелястим берегом, з котрого підносився до гори велитенський мур фортеці.

Вона бігла вперед пробиваючи собі дорогу крізь мокрий очерет. Нарешті, вона обійшла стіни фортеці і опинилася на твердій землі в тому місці, де стаборилися Матабели. Але туман не давав їй побачити Матабелів. Інстинктово вона пішла до горба, на котрому вона бачила фіру білого чоловіка. Вона йшла то й йшла поки не наступила на щось мнягке і тепле, — на привязаного вола, за котрим видко було ще кілька волів і білий верх фіри.

Беніта підійшла близче і влізла по голоблі на козла. Тоді, не чуючи і не бачучи нічого, вона підвелася на вколішки і, обережно розсунувши полотняний верх, зазирнула в середину. Вона й досі не могла нічого бачити, крізь туман, але за те почула, що в фірі дихав чоловік, який очевидно спав. Він дихав так, як ніколи не дихає Кафір. Він раптом черкнув сірника і засвітив свічку, вложену у фляшку. Вона не могла роздивитися його обличче, бо він запалюючи свічку заступив світло, а свічка розгорялася дуже поволі. Перше, що вона нарешті побачила, то було дуло револьвера, наставлене просто на неї.

„Ну, чорний мій друже", загомонів приємний голос — „злази-но геть, бо я зараз буду стріляти. Раз два! Боже мій!"

Свічка спалахнула і показала бліде, подібне на привид, обличче Беніти з гарним, розшущеним волоссем і з блискучими очима. Вона нічого не бачила перед себе, бо світло зовсім засліпило її.

„Боже мій!" знову сказав голос незнайомого. „Беніта! Беніта! Ти прийшла. За мною? Я готовий на все, моя мила, моя кохана! Аж тепер я нарешті почую твою відповідь".

„Почуєш", прошопотіла Беніта, злазючи з козла і кидаючись до нього на груди.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".